

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקמ"ד
ערש"ק פרשת אחרי התשע"ו

"משל לחולה" - חולת אהבה

כיסוי ה'דם' והרתיחה בעניני העולם

דין איסור כיסוי דם ברגל

תשכב ולא תפחד, וערבך שנתך

”כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונכנסים בשיר”

הרבי - רבינו הזקן - יסד את דרכי החסידות על בסיס נאמן. נגינה בכלל, ובשעת התפילה בפרט, היא אחת מדרכי החסידים.

ר' משה ווילנקר ור' פנחס רייזעס, מתלמידי ה”חדרים” הראשונים של רבינו הזקן, סיפרו, שעוד בתחילה, לאחר הבחינה בלימודים, שלחם רבינו הזקן אל משה זלמן איש השדה (פלדמן) שילמד אותם ניגונים.

משה זלמן היה יהודי בשנותיו האמצעיות, יהודי למדן, עסק בחסידות, והיה שתקן גדול. הוא ה' מגן חזק. בימים הנוראים ובימים טובים שימש כבעל תפילה אצל הרבי, וברוב ימי הקיץ היה לוקח ספר בידו, יוצא אל מחוץ לעיר אל השדה ללמוד ולנגן. נגינתו היתה שם דבר בכל הסביבה. כן היתה מפורסמת הנהגתו באהבת השדה, ומשום כך כינוהו בשם משה זלמן איש השדה (פלדמן).

פעם אחת - מספרים החסידים ר' משה ווילנקר ור' פנחס רייזעס - נכנס הרבי אל בית המדרש הקטן, בו ישבו הם ועוד מספר אברכים ולמדו, התיישב ליד השולחן, נשען על ידיו הקדושות ושקע בדביקות למשך זמן. כשהתעורר מדביקותו, למד בעל פה המשנה הבאה (שבת פ”ה משנה א):

”במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה. זמן התפילה הינו ה”שבת” של יום החול. במה בהמה יוצאה” - על ידי איזו עבודה בתפילה אפשר להוציא את הנפש הבהמית. דרגות שונות בנפש הבהמית: גמל, נאקה, חמור, סוס, וכלפי כל דרגא יש סדר עבודה מיוחד. ברם, העבודה הכללית היא ש”כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונכנסים בשיר”. שיר פירושו טבעת המקשרת את החבל. יוצאים בשיר ונכנסים בשיר זה רצוא ושוב. השיר והזמרה בשעת התפילה יש בהם משום סגולה עצמית להוציא את הנפש הבהמית ולברר את הטוב וכן לעורר את הכוונה הפנימית.”

ב”תורה” זו קבע הרבי בקרב החסידים את העבודה שבלב, עורר בהם את כח הנגינה ומסר לחסידים את הכוח שקול הנגינה יעורר את הכוונה.

זה היתרון בתפילה לגבי תורה. שכן, חסידות יכולים ללמוד הרבה אנשים, כי בחסידות ישנם הרבה עניינים, שרבים אפשר להם להבינם, אבל ישנם גם כאלה שאי אפשר להם להבינם. ואילו להתפלל תפילה חסידית יכולים הכל, לא רק רבים אלא כולם.

התפילה היא במקום התמידין, וידוע שרזא דקורבנא עולה עד רזא דאין-סוף (ראה זח”ב רלט, א. זח”ג כ”ב). תפילה חסידית של חסיד פשוט בעל קבלת עול, עולה עד רזא דאין סוף. על החסידים להתאמץ בעבודת התפילה, ואלקי אבותינו רבותינו הקדושים יהיה בעזרם.

שיחה קדושה זו ארכה, תוך הפסקות קטנות, שעות אחדות. רק בשעה שלש אחרי חצות הלילה הלכו ל”הקפות”, ואחרי השעה חמש - לפנות בוקר - סיימו את ההקפות הליליות.

פתח דבר

בעזרה”ת.

לקראת שבת קודש פרשת אחרי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס “לקראת שבת” (גליון תקמד), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ”ק אדמו”ר מליובאוויטש זצוקלה”ה נבג”מ ז”ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע”י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו”ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, בנוגע למדור “חידושי סוגיות”, שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע”פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו”ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שננסנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה”ר שנזכה לקיום היעוד “כי מלאה הארץ דעה את ה’”, ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, עוד בשנה זו, שמיוחדת בזה שנצטוונו בה “הקהל את העם האנשים הנשים והטף למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה’ אלוהיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת”, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מיילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל זרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

נגינה בשעת התפילה

"כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונכנסים בשיר". שיר פירושו טבעת
המקשרת את החבל. יוצאים בשיר ונכנסים בשיר זה רצוא ושוב. השיר
והזמרה בשעת התפילה יש בהם משום סגולה עצמית להוציא את הנפש
הבהמית ולברר את הטוב וכן לעזור את הכוונה הפנימית"

בשעת התפילה שר משה רבינו לעצמו

שמחת תורה תרס"א בערב, בשעת הקידוש לפני ההקפות, דיבר הוד כ"ק אאמו"ר
הרה"ק [מוהרש"ב נ"ע] ביאור נרחב משולב כמה סיפורים מזקני החסידים, בעניינים
המבוארים ב"קונטרס התפילה", שבמשך שנת תר"ס נלמד ברבים במאות מקומות
במדינה ומחוץ למדינה.

באותה שיחה, התעכב הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק במיוחד על מנהג החסידים לנגן
בשעת התפילה, פעם בניגון שמחה, פעם בניגון מרירות, פעם בניגון של רצוא, פעם
בניגון של שוב, פעם בניגון של כלות הנפש ופעם בניגון של אהבה בתענוגים, וכל
הניגונים האלה מנוגנים בהתלהבות החב"דית המיושבת, בדביקות ובגעגועים למרומם
ולנעלה.

השירה בתפילה החלה במשה רבינו. כתוב "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה
הזאת". שירה זו שר משה רבינו יחד עם בני ישראל. ואילו בשעת התפילה שר משה
לעצמו. משה רבינו הי' חב"די. משה הינו הדרגא של חכמה, שלימות החכמה היא על
ידי בינה ודעת, הכלולות בחכמה, ומשלימות אותה. האותיות ו"ד שהן המילוי של האות
י' משלימות אות זו. י' – חכמה. משה רבינו, שמדריגתו היא חכמה דאצילות במילואה –
הינו חב"די, וחב"די שר ומנגן בשעת התפילה.

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש

"משל לחולה" - "חולת אהבה"

מדוע הווקק הקב"ה להזהיר את אהרן "שלא ימות כדרך שמת פלוני"? / מדוע מביא רש"י משל מ"חולה" - כאשר מדובר על אהרן? / ביאור באזהרת הקב"ה לאהרן שלא יבוא לקודש הקדשים בכל עת כדי "שלא ימות", שהוא מצד גודל תשוקת אהרן ליכנס לפני ולפנים

(עי' לקובי שיחות ח"ז עמ' 117 ואילך)

ט. פנינים עיונים וביאורים קצרים

יא. יינה של תורה

כיסוי "דם" ההתלהבות בענייני העולם

דם - על גבי המזבח בלבד / התלהבות וחיות - רק בענייני קדושה / גם צרכי האדם הגשמיים יכולים להיות "מוקדשין"

(עי' לקובי שיחות חל"ז עמ' 48 ואילך)

טו. פנינים דרוש ואגדה

טז. חידושי סוגיות

שיטות הראשונים בדין איסור כיסוי דם ברגל

ידקדק בשינויי הרמב"ם מל' הש"ס, ויסיק דיש כאן פלוגתא בין הסמ"ג והרמב"ם אם עיקרו של דין הוא שיכסה במה ששפך או שעיקרו משום איסור בזיון

(עי' לקובי שיחות חל"ז עמ' 48 ואילך)

כ. תורת חיים

שינה טובה

כא. מעשה רב

כאשר הענין נוגע

כב. דרכי החסידות

ננינה בשעת התפילה

כא

לקראת שבת

והנה נקודת הבוחן בהאמור צריכה להיות על דרך המבואר בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן, בהנוגע למלמד, שאין לו להיות ניעור בלילה באופן שלא יוכל ללמד היטב למחרת בבוקר (ראה הלכות תלמוד תורה סעיף יב פרק א), שמוכן שעל דרך זה הוא גם כן בהנוגע לתלמוד תורה לעצמו. וכיוון שמספר השעות לשינה, לא בכל אדם שוות הן, ותלוי בתכונת הגוף ובהרגל וכו'.

והשיעורים המובאים בפוסקים הם על דרך המיצוע והרוב, כי התורה על הרוב תדבר. צריך לבחון בעצמו מספר השעות הדרושות לו לשינה, למען אשר בקומו יוכל ללמוד בהבנה הדרושה, ועל פי זה יקבע גם זמן השכיבה והקימה, ומוכן שבכל אופן צריך להיות שמור זמן הקריאת שמע בבוקר, ובעיקר נוגע זה בימות החמה.

(אגרות קודש הי"ט עמ' פט-צ)

כאשר הענין נוגע

פעם נכנס אדמו"ר מהר"ש, ומצא את בנו - כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ואחיו - עסוקים בלימוד סוגיא שבה מדובר אודות שפחה נחרפת, והרצה בפניהם את כל הסוגיא עם כל פרטי הענינים והסברות וכו'. ואח"כ אמר להם - לא בתור התפעלות, אלא כדי להורות להם כיצד צריכים ללמוד סוגיא - שזה כבר עשרים שנה שלא למד סוגיא זו, ואעפ"כ, הי' יכול להרצות בפניהם כו'.

ובתוך הדברים הוסיף ואמר, שמסוגיא זו יכולים ללמוד הוראה רבה:

לכאורה יפלא, הרי מדובר אודות גוי, שפחה חרופה, ואעפ"כ, הנה תנאים ואמוראים עוסקים בשק"ט בסברות עמוקות בנוגע לטענותי' של השפחה חרופה, אם תמצן סברא כזו או סברא אחרת! ולכאורה, איזו שייכות יש לשפחה חרופה, להבדיל, לסברא שתעלה במוחו של תנא ואמורא!?

אלא, כאשר הענין נוגע באמת - הנה אפילו שפחה גוי' יכולה להמציא סברות עמוקות ביותר. (ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ג ע' רצ, ובכ"מ)

זהו גם תוכן הכלל (בכא בתרא קל, ב) ש"אין למדין הלכה. . עד שיאמרו לו הלכה למעשה". שכן, גם לאחר לימוד ובידור הענין, הנה כשצריך לפסוק דין בנוגע למעשה בפועל, בידעו שעתה נוגע הדבר למעשה בפועל, וכאשר יאמר כך וכך הנה על יסוד זה יתנהג יהודי במעשה בפועל, מייגע עצמו ביותר, ורק על ידי זה בא לאמיתית הענין, ויוכל לכוון להלכה לאמיתתה (ראה 'המשך' תרס"ו עמ' שצ ואילך).

(עי' תורת מנחם חל"ט עמ' 162 ואילך)

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

שינה טובה

לעבוד את ה' בשינה

יש לעבוד את ה' לא רק בתפילה, בלימוד תורה ובעשיית מצוות, כי אם גם – כלשון הרמב"ם – "במאכלו ובמשקו כו' ובמשאו ובמתנו" (הל' דעות רפ"ה, וראה שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקני"ו, ס"ב), בכל העיסוקים, כולל אפילו בשינה (ראה רמב"ם שם ספ"ג. וראה ב"ר פ"ט, וא"ו): שינה טובה מאד. וראה צוואת הריב"ש ס"ו). שכן יהודי צריך להכין עצמו לשינה במידה כזו שגם השינה, תתרומם לדרגה של "עבודה", דבר שהוא אחד ההסברים והתוכן העמוק יותר של "קריאת שמע שעל המיטה".

(תרגום מאגרות קודש ח"ל עמ' רפח - אגרות מלך ח"א עמ' קלח ואילך)

סגולה לפחד בלילות

במענה על מכתבך.

הנה תדקדק באמירת קריאת שמע קודם שתלך לישון, וכן גם בעת השינה תהיה לבוש בטלית קטן, ושתבדוק הציציות שלו שכשרות הן ושמונה חוטים בכל אחת ואחת, ולפני אמירת הקריאת שמע הרי מלבד ליל שבת ולילי יום טוב, תרשום לעצמך אם חסרת מה בלימודך במשך היום שלא לשכוח למלאות החסר למחר, וכשתעשה כל זה תשכב ולא תפחד ושכבת וערבה שנתך.

(אגרות קודש ח"ג עמ' כמ"ז)

סדר השכיבה והקימה

במענה למכתבו . . בו כותב אודות זמן השכיבה וזמן הקימה שלו, ושואל דעתי, האם מתאים הסדר, או שיש לשנותו.

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"משל לחולה" - "חולת אהבה"

מדוע הוזקק הקב"ה להזהיר את אהרן "שלא ימות כדרך שמת פלוני"? / מדוע מביא רש"י משל מ"חולה" - כאשר מדובר על אהרן? / ביאור באזהרת הקב"ה לאהרן שלא יבוא לקודש הקדשים בכל עת כדי "שלא ימות", שהוא מצד גודל תשוקת אהרן ליכנס לפני ולפנים

ברי"ש פרשתנו: "וידבר ה' אל משה, אחרי מות שני בני אהרן, בקרבכם לפני ה' וימותו. ויאמר ה' אל משה, דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקדש . . ולא ימות וגו'".

ובפירוש רש"י:

"היה רבי אלעזר בן עזריה מושל - משל לחולה שנכנס אצל רופא, אמר לו: 'אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב'. בא אחר ואמר לו: 'אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב'. שלא תמות כדרך שמת פלוני; זה זירזו יותר מן הראשון. לכך נאמר 'אחרי מות שני בני אהרן' . . שלא ימות כדרך שמתו בניו".

והיינו, שהאזהרה כאן היא בדוגמת הרופא השני שמזהיר את החולה שלא לעשות מעשים המביאים לידי סכנה על ידי שהוא מזכיר לו "שלא תמות כדרך שמת פלוני" - וכך כאן הזכיר הקב"ה לאהרן את מיתת בניו לעוררו ולהזהירו "שלא ימות כדרך שמתו בניו", ולכן ישמר מפני כניסה אל הקודש "בכל עת".

ב. ולכאורה צ"ע באריכות דברי רש"י, כי לכאורה דבר זה - שכאשר מזהירים אדם מפני דבר מה מחזקים את האזהרה על ידי שמזכירים לו את מה שאירע כבר לפלוני - מובן בפשטות, והיה די אם היה מפרש בקיצור שהקב"ה הזהיר את אהרן "שלא ימות כדרך שמתו בניו"; למה איפוא הוצרך רש"י להביא משל מיוחד כדי להסביר דבר פשוט

זה?

ובמפרשי רש"י על אתר האריכו לבאר דבריו בכמה דרכים, ואחת מהן (ראה גור אריה. ועוד) שבהמשל נתכוון רש"י ליישב את הכפ"ל בכתוב - (א) "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'", (ב) "ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו'" - וע"ז מבאר, שבאמת אמר הקב"ה שני דיבורים בענין זה; ולשם כך מביא את המשל משני הרופאים, כי דיבור אחד הוא בדוגמת הרופא הראשון והדיבור הנוסף הוא בדוגמת הרופא השני.

אך ב"פשוטו של מקרא" קשה דרך זו עד מאוד, (וכמבואר במפרשים - ראה לבוש ועוד. ויש עוד להאריך בזה, ואכ"מ); כיון שבדרך הפשט משמע שהיה דיבור אחד בלבד, וזה שהכתוב כופל את לשונו - "וידבר ה' אל משה", ושוב "ויאמר ה' אל משה" - הנה כבר פירש רש"י עצמו בפ' וארא (ו, כט-ל) בענין דומה ש"הוא הדיבור עצמו האמור למעלה", ואין זאת אלא שכן סגנון הכתוב לחזור על האמירה במקום שהיתה הפסקה באמצע הענין (וכן פירש בספורנו ועוד).

נזוה שהזכיר רש"י במשל שני רופאים - אין הכרח לפרש בכוננתו שבפועל הלך החולה ל"שני רופאים", אלא י"ל שכדי לחדד ולהדגיש את אזהרתו המיוחדת של הרופא השני שמזכיר "שלא תמות כדרך שמת פלוני", מקדימים שהרופא הראשון אינו אומר כן, כדי להבהיר שלשון זו יש בה חידוש מיוחד ואינה פשוטה מעצמה].

ומעתה הדרא קושיא לדוכתא, למה הוצרך רש"י להביא משל מיוחד על זה שהקב"ה הזכיר בפני אהרן את מיתת בניו?

ועוד יש להקשות, שהרי בנמשל עדיין לא בא אהרן לידי סכנה כלל, והקב"ה בא ומזהירו שלא יכנס לידי סכנה; ומעתה, גם אם יש צורך במשל - מתאים להביא משל אפתם אדם (בריא) שבאים ומזהירים אותו שלא יכניס עצמו לענין שעלול לגרום לו לחולי ולסכנה כו', וכדי לחזקו מספרים לו את שאירע לפלוני. נוע"ד דברי רש"י בסוף הסדרה (ית, כח), עה"פ "ולא תקיא הארץ אתכם": "משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה" - ששם המשל הוא מ"בן מלך" בריא.

אמנם רש"י מדייק ומביא "משל לחו"ה שנכנס אצל רופא", היינו: מי שכבר נעשה חו"ה - ומשמע מזה שגם בנמשל, באהרן, כבר התחיל איזה ענין של "חולי"; וצ"ב כוונתו בזה.

ג. וביאור הענין:

בזה שהביא רש"י את המשל נתכוון ליישב קושיא כללית, והיא: למה באמת לא הסתפק הקב"ה בעצם אמירת האיסור "ואל יבוא בכל עת אל הקודש", אלא הוצרך להדגיש את "מות שני בני אהרן" - וכי "חשוד" הוא אהרן קדוש ה' לעבור סתם כך על דברי הקב"ה, שלכן יש צורך להוסיף לו חיזוק ולהזכיר לו את מות בניו?!

אמת על לשון הש"ס שם. עיי"ש.

ויש להעיר בביאור ענין ה"בזיון" שיש בכיסוי ברגלו, הנה לשון הטור יו"ד שם הוא "לא ברגלו שהוא דרך בזיון ומראה שהמצוות בזויות עליו", דמשמע שעצם הכיסוי ברגלו הוא בזיון, וכן הי' נראה לפרש דעת הרמב"ם. אבל דו"ק שברמב"ם הלשון הוא "כדי שלא ינהוג בו מנהג בזיון ויהיו המצוות בזויות עליו". ומשמע, שעצם הכיסוי ברגל אינו דרך בזיון, אלא שמזה יכול לבוא אח"כ ש"ינהוג בו מנהג בזיון ו(אז) יהיו מצוות בזויות עליו" [ובפרט שבברייתא נאמר בקיצור "שלא יהיו המצוות בזויות עליו", והרמב"ם מוסיף ע"ז כל המשפט "כדי שלא ינהוג בו

מנהג בזיון" (שלכאורה הוא כפל לשון), אלא דהדגיש דהבזיון הוא דבר שישתלשל מזה ולא דבזה עצמו יש בזיון. ואולי י"ל, שלדעת הרמב"ם, כיסוי דם ברגל אינו "דרך בזיון", כי פעולה כזו (כיסוי דם בעפר על האדמה) נעשית ע"ד הרגיל ע"י הרגל (ראה שפת אמת שבת שם סד"ה מתקיף, "דלכסות דבר מאוס דרכו לעשותו ברגל". ע"ש). אלא שאם יכסה ברגל חוששים אנו שיבוא לנהוג בו מנהג בזיון ויהיו מצוות בזויות עליו. ועצ"ע. ובכל אופן עפ"ז יהי' מובן המשך דברי הרמב"ם "שאינן הכבוד לעצמן של מצוות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא" - כי בנדו"ז, אין כבודה של פעולת המצוה עצמה שולל כיסוי ברגלו, ורק מפני שזהו כבודו של "מי שצוה בהן ב"ה". ולהעיר מחי' חת"ס חולין שם.

בסכין או בכלי", דמוכח מזה, שההיתר לכסות בהם אינו משום שגם הם ע"י "ידו" (כסברת הב"ח הנ"ל), אלא כי מלכתחילה כל הקפידא היא רק שלא יהי' ברגלו שיש בו בזיון, אבל אין קפידא גמורה דממש "במה ששפך יכסה" דוקא [ועיי"ע בדרכי תשובה שם אות מו משו"ת מור ואהלות, שקו"ט אי הוי החיוב לכסות באותו היד ששחט בה דוקא או דלא הוי הקפידא רק שלא יכסה ברגל. ובראש יוסף שבת שם ש"לאו דוקא יד אלא לאפוקי רגל דרך ביזוי, ובמריפיקו וכדומה שרי"].

וי"ש להוסיף בכ"ז, דלפי הדברים האמורים יומתק המשך דברי הרמב"ם בהלכה זו, וז"ל: "שאינן הכבוד לעצמן של מצוות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא והצילנו מלמשש בחשך כו", שכותב כאן לימוד כ"ז בענין כבוד המצוות [ראה מגיד משנה לרמב"ם כאן "כי כבוד המצוות כבוד הש"י שהם שלוחיו של מקום וכבוד הנשלח הוא כבוד השולח". וכנראה כוונתו לדרו"ל (תנחומא ויג'ו) "היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאילו לי כבדתני ואם בזית אותם כו"], ויל"ע אמאי בחר מקומו של ענין כללי זה דוקא הכא. דאע"פ שזוהי דרכו של הרמב"ם, לסיים כל ספר מספרי הי"ד בדברי מוסר וכיו"ב וענין כללי בעבודת השם - הרי מובן, שיש קשר בין הלימוד ודברי המוסר לתוכן המצוה המסויימת שבספר, וכן בנדו"ד, דזה שבחר הרמב"ם לכתוב לימוד כללי בענין כבודן של מצוות בהמשך לדין זה דכיסוי הדם, הוא לפי שחז"ל הדגישו ש"אבוהון דכולהו-דם", שממצות כיסוי הדם למדים האיסור דביזוי מצוה (כבודן של מצות) בכל המצוות כולן. ועיי"ע לקו"ש חל"ז ע' 50 ואילך ביאור נחמד וארוך בזה שענין כבוד המצוות נתפרש בתורה דוקא גבי כיסוי הדם, ועפ"ז תתיישב קושיית השפת

בסכין או בכלי", דמוכח מזה, שההיתר לכסות בהם אינו משום שגם הם ע"י "ידו" (כסברת הב"ח הנ"ל), אלא כי מלכתחילה כל הקפידא היא רק שלא יהי' ברגלו שיש בו בזיון, אבל אין קפידא גמורה דממש "במה ששפך יכסה" דוקא [ועיי"ע בדרכי תשובה שם אות מו משו"ת מור ואהלות, שקו"ט אי הוי החיוב לכסות באותו היד ששחט בה דוקא או דלא הוי הקפידא רק שלא יכסה ברגל. ובראש יוסף שבת שם ש"לאו דוקא יד אלא לאפוקי רגל דרך ביזוי, ובמריפיקו וכדומה שרי"].

ומקורו של הרמב"ם במאי דפליג על הסמ"ג, י"ל, דהוא ממ"ש בש"ס שבת שם "אבוהון דכולהו דם" - שכיסוי הדם הוא המקור שממנו למדים האיסור דביזוי מצוה בכל המצוות כולן. ומשמע מזה, שכל כוונת הכתוב והלימוד מקרא ד"ושפך וכסה" הוא רק לאסור ביזוי מצוה. וראה קרית ספר להמבי"ט הל' מע"ש ספ"ג, שלדעת הרמב"ם "ביזוי מצוה אפשר דהוי מדאורייתא ואבוהון דכולהו דם", היינו שכל עיקר כוונת הכתוב שבתורה גבי דם הוא משום ביזוי מצוה. והסמ"ג, נצטרך לומר דס"ל שכיסוי דם הוא רק אסמכתא לענין ביזוי מצוות אבל לא שיש דין דאורייתא שאפשר ללמוד מכאן [ועיי"ע בכל זה אנציקלופדי' תלמודית ערך בזוי מצוה בתחלתו. דרכי תשובה לשו"ע יו"ד שם אות נא. שד"ח פאת השדה כללים מע' הבי"ת סל"ח. וש"נ]. או בפשטות יותר י"ל בדעת הסמ"ג, דגם החיוב לכסות "במה ששפך" (שלדעת הסמ"ג "זהו בסכין") הוא גופא מצד כבוד המצוה (שיכסה בדבר שבו קיים מצות שחיטה), אלא שחיוב זה

[ואכן, בדרך כלל אין הכתוב נוקט בהפחדה מסוג זה: במצוות רבות, הכתוב מזכיר רק את האיסור בלבד, בלי לפרש את העונש של מי שעובר על האיסור; ואפילו באותם מצוות שבהם מזכר עונש - אין הכתוב מפרש שם של פלוני שכבר נענש כדי להוסיף בחומרת העבירה].

וליישב זה מביא רש"י "משל לחו"ה" - וכוונתו בזה, שכאן מדובר במצב יוצא דופן, "חולה", ולכן לא מספיק עצם הציווי, ויש הכרח להשתמש בהפחדה מיוחדת זו:

החולה גופו חם ולוהט, ולכן הוא משתוקק מאוד לקרר את עצמו על ידי הימצאות במקום קר ואכילת מאכלים קרים. מכיון שרצונו להתקרר חזק ביותר, הרי כשהרופא מזהירו סתם כך: "אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב" - אין זה מספיק כדי לעצור בעד תשוקתו העזה להתקרר מהחום הגדול שבגופו; ודוקא כשהרופא מפחידו ואומר לו במפורש "שלא תמות בדרך שמת פלוני" - אז יצליח החולה לעצור בעד תשוקתו העצומה ולמנוע עצמו מן הצונן.

ומעתה מיושב למה הוצרך הקב"ה לחזק את אזהרתו לאהרן, "ואל יבוא בכ"ל עת אל הקודש", על ידי הפחדה מיוחדת והזכרת מות בניו - כי אף בנמשל, תשוקתו של אהרן אל הקודש וצמאנו לא-ל חי היו גדולים וחזקים ביותר, בבחינת "חולת אהבה" (לשון הכתוב - שיר-השירים ב, ה). לכן בנידון זה יש מקום לחשש מיוחד, שלא יצליח לעצור בעד נפשו המשתוקקת, גם לאחר אזהרת הקב"ה. וזהו שהוצרך הקב"ה להוסיף לו הפחדה מיוחדת - "שלא ימות כדרך שמתו בניו".

ומיושב איפוא שהביא רש"י (א) משל מחו"ה דוקא, אף שלכאורה תוכן המשל מתאים שפיר גם באדם בריא שמזהירים אותו מפני עשיית דבר המזיק. (ב) משל משני רופאים, ולא השיים את דברי ההפחדה בפיו של הרופא הראשון מלכתחילה; להדגיש אשר (א) בנידון זה של ביאה "אל הקודש" נחשב אהרן כבר בבחינת "חולה" - חולת אהבה, ובמצב זה (ב) דברי הרופא הראשון, שלא הפחיד, אינם מספיקים, ובהכרח להגיע לדברי הרופא השני שמפחיד ביותר.

[כלומר: אם היה רש"י כותב שהיה רופא אחד שהזהיר וגם הפחיד - היתה המשמעות שנתכוון בזה לחיזוק בעלמא; אך עתה, כשחילק זה לשני רופאים - מודגש אשר במצב מיוחד זה אזהרה לבד אינה מספיקה, ולכן אין די ברופא הראשון ובהכרח להגיע לרופא השני].

ד. והנה מכהנ"ל עולה דבר חידוש (שלא מצינו מפורש ממש במקום אחר), והוא שאהרן היה דומה לבניו נדב ואביהוא, וכשם שאצלם היה מצב של "בקרבתם לפני ה'", שהיתה להם אהבה עזה וצמאון גדול להתקרב לאור ה' ולכן לא עצרו בעצמם ונכנסו אל הקודש במקום שלא הותרו בו (וידועים דברי האוה"ח בפרשתנו בהפלאות מעלתם) - כן גם באהרן היתה כעין אהבה זו ועד שהיה בבחינת "חולת אהבה", ולכן היה הכרח להפחידו כו' כדי שיצליח לעצור בעד צמאנו לא-ל חי וימנע עצמו מלהיכנס אל הקודש.

ועפ"ז יומתק גם לישנא דקרא: "אחרי מות שני בני אהרן בקרבנותם לפני ה'" – שלא קראם בשמותם אלא בשם "בני אהרן" – כי זה שנשתוקקו כ"כ נדב ואביהוא להתקרב "לפני ה'", שייך (גם) להיותם בניו של אהרן, שממנו "ירשו" את האהבה והצמאון כו'.

ומעתה יומתק גם השייכות המיוחדת של ענין זה לרבי אֶעֱזֹר בן עזריה נולהעיה, שבדרך כלל אין רש"י מביא דברי חז"ל בשם אומרם, וכאן כן הביא והדגיש את שמו של ראב"ע – כי בו מצינו בהדגשה יתירה את גודל ההשפעה שיש בירושת אבות וקירבת משפחה (כמו בנדר"ד שאהבת ה' של אהרן השפיעה ביותר על נדב ואביהוא בניו), שלכן מינו אותו לנשיאות אף שהיה צעיר ביותר – ח"י שנה בלבד – מכח היותו מיוחד (דור עשירי) לעזרא הסופר (כסיפור הש"ס – ברכות כז, ב. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א), והיינו, שאף שהיה צעיר בימים, היה ראוי לאיצטלא זו מכח ירושת אבותיו שהתגלתה בו, ודו"ק.

בסכין או בכלי אחר או בקיסם שפיר דמי מאחר שעושה כן בידו . . . ועכשיו נוהגין לכסות ביד הסכין, וכך משמע בסמ"ג (מ"ע סד) דעיקר המצוה לכסות בסכין ששפך "וזה"ל הסמ"ג שם: ושפך וכסה, במה ששפך יכסה וזהו בפסין. ע"כ. וראה מש"כ בדרכי תשובה לשו"ע יו"ד שם סעיף ו אות מז אודות המנהג דעכשיו הנ"ל. וש"נ.]

ונראה לפרש הדבר, דלדעת הסמ"ג (לפי הב"ח) עיקר כוונת הציווי היא החיוב לכסות דוקא במה ששפך ולא בשום דבר אחר. היינו דכל מה שמותרים לכסות גם "בקיסם" (כנזכר בסמ"ג שם) והדומה לו הוא כמו שביאר הב"ח – דוקא "מאחר שעושה כן בידו" (ב"ח שם), ובמילא ה"ז בכלל "במה ששפך". ומעתה י"ל דאף רש"י שפירש ידו דוקא ולא הסכין ס"ל כהסמ"ג בזה, דהעיקר הוא החיוב לכסות "במה ששפך", ורק שרש"י פירש דהיינו דוקא "ידו" ממש (ולא הסכין), והסמ"ג פירש דאף הקיסם בכלל כיון שסו"ס "עושה כן בידו". וראה דברי חמודות לרא"ש חולין שם (אות כד), שהאריך לדון אמאי פירש רש"י דצריך לכסות בידו דוקא, ולא כהרמב"ם והטור דאפשר אף בסכין או בכלי אחר, והרי עדיין אין מצוות בזוויות עליו, עיי"ש. ולהנ"ל מובן דיש לפרש דאין כאן רק טעם דלא יהו מצוות בזוויות, אלא לימוד מיוחד דדוקא במה ששפך יכסה.

ונמצא, דלדעת הסמ"ג ורש"י הטעם דאין מצוות בזוויות שבברייתא הוא דבר נוסף בפני עצמו. כי באמת הא דנתמעט רגל מכיסוי הדם הוא בעיקר לפי שאינו בכלל "במה ששפך בו יכסה", אלא שאח"כ **ונמצא**, דלדעת הסמ"ג ורש"י הטעם דאין מצוות בזוויות עליו. ודו"ק היטב שלכן פתח תחילה ב"ידו" שהיא לשלילת רגלו (ולא פתח ב"סכין" שלהסמ"ג הוא עיקר דין "במה ששפך יכסה"); וגם הדגיש "או

מוסיף בברייתא עוד ענין שבכיסוי ברגלים יש משום ביזוי מצוות. ולכאורה יש לדייק כן, שהוא ענין נוסף בפני עצמו, מנוסח הברייתא בתו"כ פרשתנו "במה ששפך בו יכסה, לא יכסנו ברגל שלא יהו מצוות בזוויות עליו", דלא כלשון הברייתא בגמרא "שלא יכסנו ברגל" דמשמע שהוא המשך אחד למ"ש קודם [וראה רש"י חולין שם "שלא יכסנו ברגל גרסינן". וברא"ש שם גרס "ולא" כענין בפ"ע, אבל גם שם כבר הגי' ב"ח דצ"ל "שלא"]; ועכ"פ מגירסת התו"כ משמע שהאיסור לכסות ברגל שלא יהיו מצוות בזוויות עליו הוא ענין ודין נוסף. ועדיין יש לדון בזה בכמה פנים. דאפ"ל שהוא לגמרי דבר נוסף בפ"ע (כמשמעות גירסת התו"כ), אבל אפ"ל נמי ד"שלא יהיו מצוות בזוויות" הוא אכן הטעם לגוף דין זה (כמשמעות גירסת הש"ס), ומכל מקום סו"ס אינו עיקרו וגדרו של הדין גופא, אלא רק הוספת ביאור טעם בדבר. ולהלן ית' בזה עוד.

ומצאתה י"ל דזהו שדייק הרמב"ם והתחיל הבאת הדין בכתבו "וכשמכסה לא יכסה ברגלו" – לאפוקי משיטת הסמ"ג הנ"ל, ולהשמיענו שעיקר דין זה בא לשלול כיסוי ברגל שיש בו ביזיון. ולכן (א) בכוונה השמיט הלימוד ד"ושפך וכסה", שנותן מקום לטעות ולפרש שיש חיוב לכסות "במה ששפך" דוקא, (ב) מפרט "בידו או בסכין או בכלי", להדגיש שעיקר הקפידא היא השלילה שלא יכסה ברגל שלא יהיו מצוות בזוויות עליו. ודו"ק היטב שלכן פתח תחילה ב"ידו" שהיא לשלילת רגלו (ולא פתח ב"סכין" שלהסמ"ג הוא עיקר דין "במה ששפך יכסה"); וגם הדגיש "או

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

ובזה מבואר מדוע בעבודות הנעשות בחוץ שימש הכהן בבגדי זהב – כי הזהירות המיוחדת מן החשש ד"אין קטיגור נעשה סניגור", היא דוקא בעבודה המיוחדת הפועלת את הכפרה דיום הכיפורים – כניסת הכהן לקודש הקדשים.

[ולהעיר, שבסדר הכתובים – בא הפסוק "כתונת בד קודש ילבש" (ממנו לומדים שלא ילבש הכהן בגדי זהב), תיכף לאחר הכתוב ד"בזאת יבוא אהרן" – בכדי להדגיש, שהחשש בלבישת הבגדים בא בהמשך ובשייכות ל"בזאת יבוא אהרן", כנ"ל].

(עי' לקוטי שיחות הכ"מ עמ' 91 ואילך)

ידיי מן השפה ולחוץ – מעשה טהרה היא

והתודה עליו את כל עוונות בני ישראל

(טו, כא)

בנוגע לדין וידוי כתב הרמב"ם "כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב, הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו" (הל' תשובה פ"ב ה"ג). וצריך ביאור: מלשון זו משמע, שוידוי כזה נחשב לוידי (שלכן הוי בגדר 'טובל'), ורק שאינו מועיל – כיון שהחטא (ה'שרץ') עדיין בידו. ולכאורה – במה נחשב זה כוידוי? הלא דיבורו הוא רק מן השפה ולחוץ, ואינו מתחרט כלל על חטאיו! וטפי נראה דהוי כאילו א"א טבא כלל!

ויש לבאר:

אמירת הוידוי היא אכן עניין חיצוני בלבד, ואפשר שהיא להיפך מהרגשתו בליבו פנימה – אך מכל מקום, יש בה תועלת. דהנה, טבע כל אדם הוא, שכשאומר דבר בפיו ובליבו פנימה הוא באופן אחר – הרי זה גורם לו לרגש בושה

מדוע הותר השימוש בבגדי זהב בעבודות שבחוץ?

בזאת יבוא אהרן אל הקודש הקודש וגו'. כתונת בד קודש ילבש

כתונת בד גו' – מלמד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ, שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור (טו, ג.ד. רש"י)

טעם הדבר שבעבודות יום הכיפורים הנעשות "בפנים" (בקודש הקדשים), שימש הכהן-גדול בבגדי לבן ולא בבגדים שיש בהם זהב הוא מפני שהזהב שימש במעשה העגל ו"אין קטיגור נעשה סניגור", שאין בגדים אלו יכולים לשמש כ"סניגור" בכפרת יום הכיפורים.

וצריך להבין – מאי טעמא הוי דין זה רק בעבודות היום הנעשות בפנים? הלא פעולת הכפרה דיום הכיפורים היא גם על-ידי העבודות הנעשות בחוץ, וכיצד ישמש בהם ה'קטיגור' כ'סניגור'?

ויש לומר הביאור בזה:

פתיחת פרשת עבודת הכהן-גדול ביום הכיפורים, היא בפסוק "בזאת יבוא אהרן א"ה קודש בפר בן בקר גו'". ובכך מודגש – שעיקר פעולת הכפרה ביום זה, אינה מצד פרטי העבודות והקרבנות הנעשים בו, אלא – בכניסת הכהן-גדול לקודש הקדשים ("יבוא אהרן אל הקודש"), שהיא העבודה המיוחדת והמחודשת דיום זה; אלא שבכדי שתהיה הכניסה לקודש הקדשים כראוי – צריך הכהן לקרבנות ועבודות מסוימים, ש"בזאת" יבוא אהרן.

הידושי סוגיות

עיון ופולפל בסוגיות הפרשה

שיטות הראשונים בדין איסור כיסוי דם ברגלו

ידקדק בשינויי הרמב"ם מל' הש"ס, ויסיק דיש כאן פלוגתא בין הסמ"ג והרמב"ם אם עיקרו של דין הוא שיכסה במה ששפך או שעיקרו משום איסור בזיון

לצייץ שבהלכה שלפנ"ז, בדין "ומי ששחט הוא יכסה", בחר להביא הלימוד "שנאמר ושפך וכסהו בעפר" – ראה חולין ותו"כ שם "ושפך וכסה, מי ששפך יכסה"; וכאן לא הביא לימוד כעין זה, ועוד שינה, שפירט "בידו או בסכין או בכלי" מה שלא מצינו בברייתא.

והנראה בזה, דעיקר גדול רצה להשמיע כאן ביסוד הך דינא. ובהקדים שיטת הב"ח (יו"ד סכ"ה ד"ה ומכסה בידו), דכתב דמהך ברייתא "משמע דעיקר הקפידא הוא דוקא שלא יכסנו ברגל שהוא דרך בזיון אבל כל שאינו דרך בזיון כגון

כתב הרמב"ם בסוף הל' שחיטה בדיני כיסוי דם: "וכשמכסה לא יכסה ברגלו אלא בידו או בסכין או בכלי כדי שלא ינהוג בו מנהג בזיון ויהיו מצוות בזויות עליו". ומקורו בברייתא (חולין פז, א. שבת כב, א. תו"כ פרשתנו יז, יג) "ושפך וכסה, במה ששפך (בידו. רש"י) בו יכסה, שלא יכסנו ברגל, שלא יהיו מצוות בזויות עליו".

והנה הרמב"ם שינה כאן מלשון הברייתא. חדא דפתח בהאיסור – "לא יכסה ברגלו", ולא כבברייתא שהתחלה היא בצד החיוב, "במה ששפך בו יכסה"; ותו, דהשמיט הלימוד "ושפך וכסה" ויש

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

בשעת מעשה, וחש שלא בנוח בזה; ויש לומר, שתחושת בושה זו, שבוש הוא במעשיו – יש בה משום מעשה תשובה (אך פשיטא שאין זו תשובה גמורה – דעיקרה הוא עזיבת החטא).

לכן, נחשב הוא כ"טובל ושרץ בידו" – כי באמירת וידוי זה, אף שהיא קודם שישוב

מחטאו, ישנה תועלת ופעולה טובה (דהוי 'מעשה תשובה') – ולכן נחשב זה כ'טבילה'. ורק שאינה מועלת – מחמת שאוחז הוא ב'שרץ' (העבירה) עדיין.

(עי' לקוטי שיחות הכ"ז עמ' 211 ואילך)

פנינים

דרוש ואגדה

להיכנס בפנים ככהן הדיוט

עבודת הכהן גדול ביום הכיפורים – לפעול כפרה על כל ישראל, היתה נעשית "בפנים" (בקודש הקדשים), ובבגדי לבן "ככהן הדיוט". ומכך יש ללמוד הוראה בעבודת האדם את ה':

באם רוצה האדם לפעול 'טהרה' בעצמו ובסובבים אותו, ולהביאם "לפני ה'" – להתקרב להקב"ה, לתורתו ומצוותיו – אזי צריך הוא ליכנס 'בפנים' ולהיות "ככהן הדיוט":

פעולת הקירוב בעצמו ובאחרים, צריכה להיות לא מצד פניות ונטיות ו'רווחים' שיהיו לו מכך, אלא אך ורק בכדי למלאות רצונו של הקב"ה וכוונתו;

ולזאת – צריך 'לפשוט' ולהתנער מן המחשבות אודות רווח של ('בגדי זהב' שהם "לכבוד ולתפארת", וליכנס "בפנים" – בפנימיות ובעומק הנפש שלו, אשר בה נרגש רצון ה' והחפץ לקיימו בלא כל נטיות, דאזי פועל הוא מתוך הרגשה שהוא 'כהן הדיוט'; וזוהי הדרך לפעול כפרה, לא רק בעצמו אלא אף על האחר ואף "בעד כל קהל ישראל".

(עי' לקוטי שיחות הכ"ב עמ' 95)

הנשמה דורשת 'בגדי לבן'

כתונת בר קודש ילבש

(טו, ד)

בעבודת יום הכיפורים שבקודש הקדשים היה הכהן-גדול משמש בבגדי לבן, ולא בבגדי זהב.

ולכאורה צריך ביאור:

טעם השימוש (בכל ימות השנה) בבגדי זהב הוא, כי עבור ענייני קדושה צריך לנצל את הדברים הטובים והיפים ביותר. וכיון שכן, דרוש טעם בכך שדוקא בעת הכניסה לקודש הקדשים, המקום המקודש ביותר, "פושט בגדי זהב ולובש בגדי לבן"?

ויש לומר הביאור בזה בעבודת האדם לקונו:

מי שיש ברשותו "זהב", אינו יכול לטעון דברצונו להתעסק ב"בגדי לבן", לעסוק רק בענייני תורה ותפילה, ובזה לצאת ידי חובתו; דהרי "לא נברא זהב אלא בשביל בית המקדש" (ראה כ"ר פט"ז, ב) – וכיון שיש ברשותו זהב, הרי הוא צריך "ללבוש בגדי זהב" ולהשתמש בזה לעבודת השי"ת, בנתינת צדקה כדבעי.

אולם בעת שהמדובר הוא אודות ענייני "קודש הקדשים" שבתוך כל אחד ואחד – העסק בענייני הנשמה, תורה ותפלה – שם אין מקום ל"בגדי זהב", ובעל הזהב והממון אינו יכול לצאת ידי חובתו בצדקה שנותן, אלא, צריך לעבוד ה' ב"בגדי לבן", עניינים רוחניים הנקיים ומופשטים מגשמיות וחומריות.

(עי' לקוטי שיחות הכ"ב עמ' 411)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

כיסוי "דם" ההתלהבות בענייני העולם

דם - על גבי המזבח בלבד / התלהבות וחיות - רק בענייני קדושה / גם צרכי האדם הגשמיים יכולים להיות "מוקדשין"

אדם אשר "יצוד ציד חיה או עוף", ושוחטו לאכילת חולין, מצווה לכסות את דם השחיטה, כפי שנצטוונו בפרשתנו: "ושפך את דמו וכסהו בעפר" (פרשתנו יז, ג).

והנה, מצות כיסוי הדם לא נאמרה בכל שחיטה, ומצינו בזה שני יוצאים מן הכלל:

(א) אינה נוהגת בבהמה כי אם בחיה ובעוף.

(ב) "נוהג בחולין ולא במוקדשין", דבין "קדשי מזבח" ובין "קדשי בדק הבית", כששוחטן פטור ממצות הכיסוי (רמב"ם הל' שחיטה פי"ד ה"ב).

ויש לבאר בדרך הפנימיות במה נתייחדו חיה ועוף שנצטוונו לכסות את דמם דווקא, וגם מה טעם נאמר דין זה רק בשחיטת חולין. ויש להבין תחילה מהות עבודת "כיסוי הדם" בנפש האדם פנימה, וכשיתפרטו ויתבררו הדברים ייצא לנו עיקר ושורש גדול בעבודת האדם את הבורא ית"ש, וכפי אשר יתבאר.

דם - על גבי המזבח בלבד

בטעם מה שהשוחט בהמה פטור מכיסוי הדם, כתב הרמב"ן (פרשתנו שם, יא) ש"רוב [הבהמות] המצויים - נשחטים לשם הנכבד ודמם לכפר", ועל כן "אין ראוי לכסותו", ומכיוון שרוב הבהמות נשחטות לקודש, נפטרו מכיסוי הדם גם מיעוט הבהמות שנשחטות לשם חולין.

ואם כן, הרי הוא עושה גם עניינים אלו בחיות והתלהבות קדושה, וכמקיים מצווה שציווהו השי"ת ממש, ואין כאן כלל הנאת הגוף כי אם חיות והתלהבות בקיום רצון הבורא ית'.

אבל חיה ועוף ש"לא יתקרב דמם על המזבח" (ושני מינים שמוקרבים בעוף "גם הם אינם נשחטים"), הנה בהם ציוונו הכתוב "לכסות כל דם".

ומדבריו למדנו אשר "דם" הוא עניין שאינו ראוי אלא לנתינה על גבי המזבח, ועל כן בחיה ועוף שאין דמם נזרק על גבי המזבח, מצווים אנו לכסות את דמם בכדי לבטל חשיבות ומציאות הדם, כי לא יעלה על הדעת שיהא במציאות "דם" שהוא בענייני חולין, שלא על גבי המזבח.

ומטעם זה גופא לא נאמר דין הכיסוי בבהמות, דמכיוון שרוכנ הגדול קרב אצל המזבח, הרי בא הדם למקומו הראוי – שנזרק על גבי המזבח, ואין צורך לכסותו.

ויש לבאר על פי פנימיות העניינים, מהי הנחיצות הגדולה שיהיה הדם נזרק על המזבח דווקא, ומה פסול יש בדם שאינו קרב על גבי המזבח.

התלהבות וחיות – רק בענייני קדושה

"דם" עניינו ומהותו הוא – חיות, וכמו שנאמר (פרשתנו שם, יא) "הדם הוא הנפש", ומרמז על התלהבות וחיוניות בעת עשיית דבר מה.

והפכו של דם – הוא עניין "כיסוי הדם", ד"דם" גלוי הינו כשהחיות גלויה, וניכר לעין כל שעושה את המעשה בכל לבו בהתלהבות גדולה, ואילו "כיסוי הדם" הוא כשאין חיות ניכרת במעשה, ועושהו בקרירות ובלא התלהבות.

וזהו התוכן הפנימי בזה שכיסוי הדם "נוהג בחולין ולא במוקדשין":

"מוקדשין", מורה על ענייני תורה ומצוות, שהם ענייני קדשים, ובהם אין "דם" החיות צריך להיות מכוסה, ואדרבה, ענייני קדושה עליהם להיעשות בחיות גדולה וגלויה, שיהא ניכר שעושה הדבר ברצון ובהתלהבות.

אבל "חולין", שהם ענייני החולין של האדם, צריך האדם לעשות באופן ש"מכסה" את ה"דם" של ההתלהבות והחיות בעניינים אלו, כי מטרתם של מעשים אלו אין לה להיות בשביל הנאת גופו של האדם, אלא כצו המשנה (אבות פ"ב מ"ב) "כל מעשיך יהיו לשם שמים" – שאוכל ושותה וישן וכהאי גוונא רק בכדי שיוכל לעבוד את השי"ת כדבעי, וממילא אין בזה חיות והתלהבות, כיוון שמעשים אלו המה רק מכשירים לעבודת השי"ת ואין בהם חפץ ועונג מצד עצמם.

ובזה יובן גם מה שמצווה הכתוב לכסות את הדם בעפר דווקא:

"עפר" עניינו ומהותו שהכל דורסים עליו, אינו מתנשא על שום בריה ואין לו כל חשיבות לעצמו, ועבודת ה"עפר" אצל היהודי מהותה שמבטל גאותו ובטל ושפל בעיני עצמו, וכדברי אברהם אבינו "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז) – שלבו שפל ומרגיש כעפר שהכל דורסין עליו.

ובשביל "כיסוי הדם" – שלא יבוא לחיות בענייני עולם הזה והנאות הגוף, צריך להיות הכיסוי על ידי "עפר", שצריך לעורר בלבו הביטול וההכנעה, להיות חרד שלא להמשך אחר תאוות הלב לעסוק בענייני העולם להנאת גופו, אלא "לכסות" את ה"דם" וההתלהבות, ולהישמר להיות כל מעשיו לשם שמים בלבד, שאזי ענייני צרכי הגוף נעשים בקרירות ובלא לב ולב.

גם צרכי האדם הגשמיים יכולים להיות "מוקדשין"

והנה, עד כאן מצינו שישנם שני סוגים של "דם": "דם" וחיות דקדושה שהוא נכון ורצוי, ולאידך "דם" והתלהבות בענייני העולם שצריך "לכסותו", כי מעשים אלו אינם להנאת האדם אלא לשם שמים, ויש להיזהר שלא לעשותם בחיות, שאזי יכול לשקוע בהנאות תאוות העולם רח"ל.

וזהו גם תוכן דברי הרמב"ן אשר דם חיה ועוף להיות שאינם נשחטים על גבי המזבח, הינם חולין, ומרמז על ההתלהבות בענייני העולם, שצריך לכסותו ולבטלו, ודם רוב בהמות נשחטים לשם הנכבד, מורה על התלהבות וחיות בענייני קדושה, שחיות זו צריכה להיות גלויה ולא נוהג בה כיסוי דם.

אך עדיין צריך להבין ביאור ענין "דם" השלישי שהוא דם מיעוט בהמות שקרבות לחולין ומכל מקום אין דמן טעון כיסוי, והדבר תמוה: מאחר ומדובר בהתלהבות שבענייני חולין, מדוע אין צריך "לכסות" את החיות וה"דם" הלזה?

ויש לבאר אשר דם מיעוט בהמות דחולין, מרמז על עבודת אדם הנמצא בדרגא גבוהה ונשגבה מאוד:

דהנה, מטרת מעשי האדם והנהגותיו בענייני העולם מטרותם היא בכדי שיוכל האדם לעבדו ית' בגוף בריא ומתוך שמחה, ואף שמעשים אלו נעשים "לשם שמים", מכל מקום נדרשת בהם זהירות גדולה שלא ישקע האדם בהנאות עצמן, ועל כן נצטוונו "לכסות" את ה"דם" והחיות שבהם.

אך כמה דברים אמורים, במי אשר אצלו ענייני העולם הם ענייני חולין, רק שמטרתם הם לעבודת השי"ת, אך יש מי שנתעלה ביותר בעבודתו והגיע למדריגה נשגבה כזו שהוא מסור בתכלית לעבודת הבורא, ונרגש אצלו במוחש שעסקי הגוף המה חלק מעבודת ה', וכ"חולין שנעשו על טהרת הקודש" – שעסקי ה"חולין" הם בדרגא של "טהרת הקודש" (ראה תורה אור יג, א. ובכ"מ).

אדם כזה אינו צריך "לכסות" את "דם" ההתלהבות בעסקי הגוף, שהרי אין כאן צורך בזחירות שלא ייפול בהנאות הגוף, כי לא קיים אצלו שום ענין מלבד עבודת ה', וכל עסקיו בדברי הרשות אינם אלא פרט בעבודתו את קונו, לעשות גם מדברי חולין אלו ענין של קדושה.